

Landstingsfullmäktige
Landstinget i Värmland

Revisionsberättelse

Inledning

Grundförutsättningarna för revisorernas arbete ges i kommunallagen. I lagen föreskrivs att revisorerna årligen skall granska all verksamhet. Landstingets reglemente för revisorerna ger även det förutsättningar för revisorernas arbete.

Revisorerna har att på uppdrag av landstingsfullmäktige granska styrelser, nämnder och fullmäktigeberedningar. I denna revisionsberättelse, som skall ge underlag för fullmäktiges ansvarsprövning, sammanfattar undertecknade revisorer resultatet av granskningen och bedömningen av 2005 års verksamhet.

Revisorernas arbete

Granskningsplanen och granskningsarbetet under 2005 bygger på en risk- och väsentlighetsanalys som revisorerna tagit fram. I analysen har revisorerna bedömt att granskningsarbetet främst bör inriktas på uppföljning, styrning, ledning, intern kontroll och kvalitetsfrågor. Revisorernas granskningsarbete har i huvudsak inriktats mot landstingsstyrelsens arbete inom angivna områden.

Revisorerna har bland annat genomfört följande granskningar:

- Årsredovisning 2005.
- Landstingsfullmäktiges beslut under 2005 – styrelsens verkställighet.
- Kvalitetssäkring av upphandling.

- Uppföljning av verksamhetsresultat.
- Hantering av remisser och journaler.
- Implementering av SBU-rapporter – uppföljning av tidigare granskning.
- Säkerhet i löneutbetalningarna – intern kontroll.
- Granskning av förtroendenämndens arbete – uppföljning av tidigare granskning.
- Läkemedelsfakturor – intern kontroll.
- Samverkan i stödet till psykiskt funktionshindrade.
- Landstingsstyrelsen och den interna kontrollen – en inledande belysning.
- Investeringsplanering – underlag för beslut.
- Kostnader för genomlysning av psykiatri.
- Lönetillägg – hantering och rutiner.
- Hantering av guld och andra ädelmetaller i tandvården.
- Interaktion mellan olika datasystem – uppföljning av tidigare granskning.

Revisorerna har löpande under året följt landstingsstyrelsens budget- och prognosarbete och även genomfört egna analyser av den ekonomiska utvecklingen.

De synpunkter, iakttagelser och slutsatser som framkommit i granskningsarbetet ligger till grund för revisorernas uttalande i samband med ansvarsprövningen. Revisorernas utgångspunkt är att det är viktigt att landstingsstyrelsen eller annan berörd nämnd bereds möjlighet att ge synpunkter på de iakttagelser och slutsatser som framkommer i granskningsarbetet. Flertalet av granskningsrapporterna har därför under året översänts för yttrande.

Under verksamhetsåret har revisorerna haft överläggningar med fullmäktiges beredningar, med landstingsstyrelsen, dess ordförande och i syfte att kommunicera för landstinget och revisorerna viktiga frågor. Diskussioner och avrapporteringar har löpande ägt rum med landstingsfullmäktiges presidium.

Revisorernas kontakter med företrädare för verksamheten är av stor vikt. I syfte att få ökad kunskap och insikt har revisorerna under året dels besökt olika verksamheter, dels fått föredragningar av verksamhetsföreträdare vid revisorernas möten.

Granskningen av 2005 års verksamhet har genomförts med stöd av sakkuniga från det egna revisionskontoret och från externa konsultbyråer.

Ekonomiskt utfall

Den av landstingsfullmäktige fastställda budgeten för verksamhetsåret 2005 var underbalanserad och redovisade ett underskott på 91,6 miljoner kronor. Det faktiska underskottet i resultaträkningen uppgick till 43,6 miljoner kronor. Efter en s.k. balanskravsutredning kvarstår ett underskott på 35 miljoner kronor som skall återställas senast verksamhetsåret 2008. Det är styrelsens uppgift att förelägga fullmäktige en plan över hur återställandet skall ske. Utöver detta kvarstår kravet på att återställa 2004 års underskott på 29 miljoner kronor, vilket skall ske under 2006.

Landstingets nettokostnader steg under verksamhetsåret med 6,0 % till drygt 5,4 miljarder kronor vilket kan jämföras med kostnadsökningen 2004 som uppgick till 3,2 %. Bruttokostnaden uppgick till drygt 6,1 miljarder kronor. I en utveckling med begränsade intäktsökningar är det en utmaning och viktig uppgift för landstingsstyrelsen att begränsa kostnadsökningarna.

Hälso- och sjukvården uppvisar ett underskott på över 52 miljoner kronor i jämförelse med budget, vilket i huvudsak förklaras av ett underskott på 54,5 miljoner kronor för regionsjukvård. Många länsverksamheter inom vården uppvisar stora positiva eller negativa avvikelser, ett mönster som för övrigt upprepats under senare år. Det är viktigt att landstingsstyrelsen tar tillvara erfarenheter från tidigare bokslut, följer upp kostnadsutveckling och tydliggör de uppdrag och villkor som gäller för respektive verksamheter. Värdet av goda budget- och uppföljningsinstrument som underlag för att rätta till ekonomiska obalanser kan inte nog understrykas. Revisorerna noterar att budgeten, i många fall, inte är så stark som styrinstrument på verksamhetsnivå.

Kostnaderna inom den högspecialiserade vården, som ökade med närmare 15 %, utgör en särskild utmaning och revisorerna vill peka på vikten av att styrelsen lägger kraft på planering och uppföljning inom detta område. En fortsatt hög kostnadsutveckling inom regionsjukvården begränsar resurstilldelningen till landstingets basala hälso- och sjukvårdsverksamhet.

Ett annat område som visar en oroande utveckling är landstingets kostnader för läkemedel vilka uppvisar en högre kostnadsutveckling än på det nationella planet.

Ansvarsprövning

Landstingsstyrelsen

Under verksamhetsåret 2005 har landstingets revisorer i första hand inriktat sin granskning på hur landstingsstyrelsen tar sitt ansvar för ledning, styrning, uppföljning och internkontroll.

Det åligger landstingsstyrelsen att ha en god intern kontroll med system och rutiner som syftar till att säkerställa att lagar, bestämmelser och riktlinjer efterlevs. En god intern kontroll är en viktig förutsättning för styrning och ledning.

I flera rapporter, bland annat i *"Landstingsstyrelsen och den interna kontrollen – en inledande belysning"* framhåller revisorerna att landstingsstyrelsen bör utveckla sitt arbete kring intern kontroll, bland annat genom att ta fram en internkontrollplan. En sådan plan skulle stärka styrelsens möjligheter att utöva sitt tillsynsansvar. Revisorerna avser att på olika sätt ta initiativ i syfte att få ytterligare fokus på frågor inom detta område.

Enligt kommunallagen skall landstingsstyrelsen "leda och samordna förvaltningen av landstingets angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet". I landstingets nuvarande organisation har landstingsstyrelsen även ett direkt verksamhetsansvar. Utifrån dessa perspektiv är mål- och uppdragsformulering samt uppföljning och utvärdering av verksamheten mycket viktiga frågor för styrelsen. Landstingets revisorer har med utgångspunkt från detta granskat styrelsens arbete med att följa upp verksamhetsresultat. Granskningsarbetets inriktning har varit att bedöma om landstingsstyrelsen, utifrån sitt tillsyns- och verksamhetsansvar, har ändamålsenliga former för uppföljning av verksamheten.

Inom landstinget pågår en positiv process för att utveckla det balanserade styrkortet som planerings- och uppföljningsverktyg för styrning och ledning. Revisorernas uppfattning är att landstingsstyrelsens roll i mål- och uppdragsformuleringsprocessen kan stärkas ytterligare och att detta skulle ge bättre förutsättningar för styrning och ledning av verksamheten.

Revisorerna anser att upphandlingsfrågor är viktiga och har därför granskat hur upphandlingsprocessen kvalitetssäkras. Granskningen visar att upphandlingsprocessen (förberedelse, upphandling, implementering, uppföljning och utvärdering) har vissa svagheter. Det gäller främst förberedelsestadiet där syfte och förväntad nytta med upphandlingen bör klargöras och upphandlingsarbetets samtliga steg definieras. Utifrån revisorernas iakttagelser bör styrelsen ta fram en övergripande beskrivning där upphandlingens steg samt rollfördelning redovisas.

Revisorerna har gått igenom samtliga de uppdrag som fullmäktige givit styrelsen. I granskningsrapporten "landstingsfullmäktiges beslut under 2005" framhåller revisorerna att det av protokoll borde framgå vilka uppdrag landstingsstyrelsen erhållit av fullmäktige och hur styrelsen avser att gå vidare med uppdragen. Styrelsen bör därför se över de administrativa rutinerna kring ärendehantering och återrapportering till fullmäktige.

Under året har revisorerna också påbörjat ett arbete med att mera systematiskt följa upp tidigare granskningsrapporter i syfte att se på vilket sätt styrelsen tillvaratagit de synpunkter som revisorerna redovisat. Revisorernas uppföljning av till exempel rapporten om risker i interaktionen mellan olika försystem och redovisningssystemet, visar att styrelsen beaktar revisorernas iakttagelser och vidtar åtgärder.

Enligt revisorerna är det av största betydelse att det finns en metod för hur landstinget tar emot, värderar och omsätter evidensbaserad kunskap i organisationen. Revisorerna har därför under året initierat en uppföljning av en tidigare revisionsrapport om hur rapporter från Statens beredning för medi-

cinsk utvärdering, SBU, implementeras i verksamheten. I svar på revisorerernas rapport har styrelsen aviserat att en handlingsplan för implementering av evidensbaserad kunskap skall inarbetas i kommande verksamhetsplan. Detta är en mycket viktig uppgift för styrelsen där resultatet även kan komma att ha betydelse för det arbetet som initierats kring vertikala och horisontella prioriteringar.

Efter genomförd granskning av 2005 års verksamhet är revisorerernas uppfattning att landstingsstyrelsen tagit initiativ i syfte att följa upp, utveckla och förbättra verksamheten men att det finns behov av att utveckla arbetet med intern kontroll samt styrning och ledning.

Landstingets revisorer tillstyrker att landstingsstyrelsen och dess förtroendevalda beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2005

Förtroendenämnden

Landstingets revisorer har följt förtroendenämndens arbete under 2005, bland annat genom att ta del av protokoll och årsberättelse. Revisorerna har även genomfört en uppföljning av den under 2002 gjorda granskningen av förtroendenämndens arbete. Uppföljningen visar att nämnden genomfört flera förändringar som revisorerna pekat på.

Landstingets revisorer tillstyrker att förtroendenämnden och dess förtroendevalda beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2005.

Hjälpmedelsnämnden

Landstingets revisorer har granskat den med kommunerna gemensamma nämnden och dess utskott och delgivit samtliga revisionskollegier i kommunerna resultatet av granskningen. Granskningen visar att nämnden prioriterat arbetet med en gemensam policy och gemensamma riktlinjer för hjälpmedelsverksamheten. Granskningen visar i övrigt att arbetet i nämnden har en god följsamhet till avtal och reglemente.

Landstingets revisorer tillstyrker att hjälpmedelsnämnden och dess förtroendevalda beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2005.

Beredningarna

Landstingets revisorer har genom protokoll och årsberättelser följt beredningarnas arbete. Revisorerna har här till haft överläggningar med demokratiberedningen. Revisorerna menar att beredningarna under verksamhetsåret 2005 spelat en viktig roll i uppgiften att vitalisera det politiska arbetet och inom sina respektive områden avhandlat centrala frågor.

Prioriteringsberedningen

Landstingets revisorer tillstyrker att prioriteringsberedningen och dess förtroendevalda beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2005.

Demokratiberedningen

Landstingets revisorer tillstyrker att demokratiberedningen och dess förtroendevalda beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2005.

Kvalitetsberedningen

Landstingets revisorer tillstyrker att kvalitetsberedningen och dess förtroendevalda beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2005.

Revisorernas bedömning av måluppfyllelse

Revisorerna skall enligt bestämmelser i kommunallagen bedöma om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål som fullmäktige beslutat om. Förvaltningsberättelsen skall, enligt lagen om kommunal redovisning, innehålla en utvärdering om målen för en god ekonomisk hushållning har uppnåtts. Fullmäktige har inte fastställt några finansiella mål för verksamheten 2005 varför någon bedömning i dessa avseenden inte kunnat göras för verksamhetsåret.

Årsredovisningen

Revisorerna har granskat årsredovisningen och bedömer att den i allt väsentligt ger en rättvisande bild av landstingets resultat och ekonomiska ställning. Årsredovisningen har upprättats i enlighet med den kommunala redovisningslagen och god redovisningssed.

I årsredovisningen redovisar landstingsstyrelsen sin analys av verksamhetsåret. Sammanfattningsvis anser revisorerna att det skett en utveckling av verksamhetsanalysen och den ekonomiska analysen, inte minst utifrån införandet av det balanserade styrkortet. Med utgångspunkt från en vidareutveckling av mål och verksamhetsuppföljning kan också årsredovisningens analysdel vidareutvecklas. En sådan utveckling syns naturlig då landstingsfullmäktige 2005 fastställt finansiella mål för 2006.

Landstingets revisorer tillstyrker att årsredovisningen för 2005 godkänns av landstingsfullmäktige.

Landstingets revisorer

Roland Krantz

Leif Sandberg

Stig Löfgren

Barbro Thunér

Östen Högman

Sven Eriksson

Bilaga 1

Sammanställning över de sakkunnigas rapporter

Kommunallagen 9 kap 8 § föreskriver att revisorerna i sin granskning skall biträdas av sakkunniga. I 9 kap 16 § anges att de sakkunnigas rapporter skall bifogas revisionsberättelsen. Med hänvisning till kommunalagens bestämmelser redovisas de rapporter och mer omfattande avrapporteringar som gjorts under verksamhetsåret 2005. Skriftliga rapporter finns på landstingets intranät och på internet.

Skriftliga rapporter

Rapport 12-05 Granskning av 2005 års bokslut

Rapport 11-05 Landstingsfullmäktiges beslut under 2005

Rapport 10-05 Kvalitetssäkring av upphandling

Rapport 9-05 Uppföljning av verksamhetsresultat

Rapport 8-05 Hantering av remisser och journaler

Rapport 7-05 Implementering av SBU-rapporter – uppföljning

Rapport 6-05 Säkerhet i löneutbetalningarna – intern kontroll

Rapport 5-05 Granskning av förtroendenämnden - uppföljning av rapport

Rapport 4-05 Läkemedelsfakturor – intern kontroll

Rapport 3-05 Samverkan i stödet till psykiskt funktionshindrade

Rapport 2-05 Landstingsstyrelsen och den interna kontrollen – en inledande belysning

Rapport 1-05 Investeringsplanering – underlag och beslut

Rapport ÖG 3-05 Kostnader för genomlysning av psykiatri

Rapport ÖG 2-05 Lönetillägg – hantering och rutiner

Rapport ÖG 1-05 Hantering av guld och andra ädelmetaller i tandvården

Bilaga 2

Revisionsberättelse VTAB